

А.П. Днепров

Глиненият бог

**Москва
«Книга по Требованию»**

УДК 82-3
ББК 84
А11

А11 **А.П. Днепров**
Глиненият бог / А.П. Днепров – М.: Книга по Требованию, 2021. – 90 с.

ISBN 978-5-458-04404-2

ISBN 978-5-458-04404-2

© Издание на русском языке, оформление
«YOYO Media», 2021
© Издание на русском языке, оцифровка,
«Книга по Требованию», 2021
© А.П. Днепров, 2021

Анатолий Днепров
Глиненият бог

Пустинята

Линията на хоризонта трептеше и лъкатушеше в нажежения въздух. От време на време от пясъчното море неочаквано се откъсваше огромна буца светложълта пръст, издигаше се нагоре и висеше там известно време. После фантастичният небесен остров се спускаше надолу, разпиляваше се и отново се сливаше с пустинята.

Тук за първи път видях мираж.

Горещината ставаше все по-силна и от това безкрайните пясъци изглеждаха все по-чудновати. В люлеещия се горещ въздух светът ми се виждаше като през криво стъкло. Късове синьо небе се бяха врязали дълбоко в пясъчния океан, а пясъчните дюни се издигаха високо нагоре. Понякога губех от погледа си едва забележимите очертания на пътя и със страх поглеждах към шофьора.

Високият мълчалив арабин напрегнато се вираше с възпалените си очи в нажежената далечина. Гъстите му черни коси се бяха покрили със сив прах; прах имаше и по мургавото му лице, по веждите и напуканите от горещината устни. Арабинът сякаш се бе отказал от всичко земно и се бе слял в едно цяло с автомобила, и това освобождаване и сливане с ревящия и стенещ мотор, не знам защо, ми вдъхваше увереност, че се движим по верния път, че няма да се загубим в безумния хоровод от жълти и небесносини петна, които колкото повече навлизахме в пустинята, толкова по-плътено ни заобикаляха от всички страни.

Погледнах пресъхналите устни на шофьора и усетих, че ми се пие. Изведнъж почувствавах, че и моите устни са пресъхнали, езикът ми бе станал твърд и трудно подвижен, между зъбите ми скърцаше пясък. Придърпах от каросерията на колата на предната седалка пътната си чанта и извадих термоса. Изпих на един дъх две чашки студена вода, която тук, в пустинята, имаше необикновен, почти божествен вкус. После напълних чашката и я подадох на моя спътник.

— Пий...

Той не откъсна очи от пътя, само по-плътено стисна устни.

— Пий — повторно казах аз, мислех, че не ме е чул.

Този път шофьорът обърна рязко главата си към мен и ми хвърли унищожителен поглед.

— Пий — протегнах към него чашката.

Той натисна докрай педала на газта. Колата рязко се понесе напред и от тласъка водата се разплиска по кабината. Изумен, аз

продължих още няколко секунди да държа празната чашка. Видя ми се странно, че той се отказа от водата.

Мина мъчително много време, докато пустинята отново започна да става хълмиста. Коловозът на пътя съвсем изчезна. Шофьорът ловко заобикаляше високите дюни, по интуиция намираще твърдата почва, навреме включваше предното предаване, за да не затъва колата в дълбокия пясък. Изглежда, много пъти му се бе случвало да се справя с този път. Беше приблизително четири часът следобед и до местоназначението ни оставаше да пътуваме не повече от един час.

Когато в Париж, в малката богата къща на улица Шантийон, ми разказваха за този именно път, аз сметнах, че просто ме плашат, защото не искат да ме вземат на работа. Тогава високият възслаб американец Уилям Бар ми казваше:

— Не си въобразявайте, че ви предлагат земен рай. По-лошо е и от ада. Ще трябва да живеете и да работите в истински пъкъл, далеч от всичко онова, което сме свикнали да наричаме човешки живот. Аз не знам точно къде се намира мястото на вашата работа, но ми е известно, че е на края на божия свят, в най-пустинната пустиня, която човек може да си представи.

— Все пак може би ще ми кажете къде е това приблизително? — запитах аз.

— Приблизително? Моля. Някъде в Сахара. Впрочем в Агадир ще ви посрещнат и ще ви закарат, където трябва. Повече нищо не знам. Ако искате — приемайте, ако не — отказвайте се. Ваша воля.

Сетих се за обявата, която бях прочел предния ден на улица Дюбак:

„Търси се за работа извън Франция млад химик-лаборант, който да не се бои от трудности. Прекрасни перспективи след завършване на изследванията. Вероятност за парични и други награди. Уникална специализация. Препоръки не са задължителни. Желателно е да се знае немски език. Справки: улица Шантийон, 13.“

Аз приех и тогава последва аванс в размер на две хиляди франка, после кратко сбогунне с майка ми, документи, които ми издадоха, кой знае защо, в американското консулство, след това марсилското пристанище, Гибралтар, силна буря в Атлантическия океан, Агадир, и ето ме вече тук, в това безкрайно пясъчно море.

Слънцето светеше с оранжево-червена светлина, когато неочаквано иззад неравната линия на хоризонта се появи нещо, което не приличаше на мираж. Автомобилът връхлиташе върху своята бързо удължаваща се сянка. Затъвайки в дълбокия сняг, той се приближа-

ваше до яркочервената ивица, която постепенно се издигаше над земята, превръщайки се в безкрайна ограда. Оградата се простираше на север и на юг и границите ѝ се губеха отвъд пясъчните хълмове. Сякаш цялата пустиня бе преградена наполовина с глинена стена и вътре, в центъра ѝ, се виждаше тъмен квадрат, който, колкото повече се приближавахме, започваше да приема очертанията на огромна порта. Оградата бе много висока и най-отгоре беше опъната четири реда бодлива тел. Над телта се издигаха на еднакво разстояние високи колове с окачени на тях електрически крушки. В лъчите на залязващото слънце те блестяха като кървавочервени звезди. Отдясно и отляво на портата се виждаха две прозорчета. Ние спряхме колата плътно до стената и тогава аз си спомних думите на Уилям Бар „на края на божия свят“. Може би това е краят на света?

— Пристигнахме — дрезгаво каза шофьорът, като се измъкваше бавно от кабината. Той постоя няколко секунди на пясъка, превит надве, разтривайки коленете на изтръпналите си крака.

Аз свалих от автомобила оскъдния си багаж: куфар с дрехи, пътна чанта и няколко книги, завързани с канап — и тръгнах към портата. Тя приличаше на гигантски плик, запечатан в ъглите със стоманени печати — болтове.

Шофьорът отиде до дясното прозорче и почука. То се отвори и за миг от него се показа тъмнокафяво лице. Последва тих разговор на език, който аз не разбирах. После се чу слабо бръмчене и портата бавно се отвори.

Очаквах да видя отвъд стената нещо като град или селище. Но за мое учудване там се оказа втора стена, също тъй висока като първата. Шофьорът се върна при колата, включи мотора и подкара да влезе. Аз тръгнах подир колата. Тя зави надясно и бавно потегли покрай двете стени, които образуваха коридор, широк десетина метра. Тук беше вече съвсем тъмно. До портата имаше малка глинена постройка, край която стояха часови във военна униформа с карабини в ръце. Единият, покрай когото минавах, се протегна към мен и погледна багажа ми.

Вървахме така около пет минути — колата напред, а аз с нещата си след нея, докато стигнахме до малка врата във втората стена.

Шофьорът излезе от колата и почука. Вратата веднага се отвори и се показа силует на човек.

— Влезте, господин Пиер Мюрдал — каза той на съвсем чист френски език и протегна ръка към багажа ми. — Да се запознаем. Казвам се Шварц.

Влязох мълчаливо и покорно. Чух зад гърба си как автомобилът

забуча. Арабинът — шофьорът — беше останал извън оградата.

— При нас има някои и други формалности — каза човекът, който ме посрещна, когато стигнахме до малка брезентова палатка. — Ако обичате, дайте си дипломата, писмото от господин Бар и водата.

— И какво? — запитах аз.

— Водата. Сигурно имате вода в термос или бутилка?

— Имам — отвърнах аз.

— Нея именно трябва да ни дадете.

Отворих пътната чанта и му подадох документите.

— А защо ви е моята вода?

— Предпазни мерки — отвърна той. — Страхуваме се да не се внесе с водата някаква инфекция. Нали знаете, тук е Африка.

— Аа, разбирам!

Той влезе с документите ми и термоса в палатката, а аз се огледах наоколо. Точно пред мен се простираха три дълги постройки тип барака. По-нататък, надясно, се виждаше триетажна сграда и до нея здание, наподобяващо кула. Зад постройките се открояваше светлата ивичка на оградата. Отначало помислих, че тези огради именно са границите на територията. Но веднага трябваше да отхвърля тази мисъл, защото отвъд далечната стена видях нещо, което просто ме поразя: над нея се извисяваха корони на палми. На фона на пурпурното, почти виолетово вечерно небе те изглеждаха яркочервени. Ако съдех по цвета им, никога не бих повярвал, че това са палми. Но короните им бяха твърде характерни, а така също дълбоко нарязаните им широки листа, надиплените им стилове. И все пак цветът на листата им изглеждаше много яркочервен — точно какъвто бе цветът на обагрените от слънцето стени на бараките. „Оазис на яркочервени палми“ — мина ми през ума.

Слънцето бързо залезе и мракът започна да се съгъства. Тук, в пустинята, свечеряването продължава само няколко минути. После внезапно настъпва адска тъмнина. Изчезнаха яркочервените палми, потъмняха бараките и всичко потъна в мрак. Веднага стана прохладно. Електричеството светна, покрай оградите пламнаха безкрайна върволица електрически крушки.

Господин Шварц излезе от палатката. В ръцете си държеше запалено електрическо фенерче.

— Това е всичко. Сега да идем в квартирата ви. Извинете, че ви се наложи да почакате малко. Това не е много приятно след уморителен път.

Той взе кувара ми и ние закрачихме бавно по дълбокия пясък по

ПОСОКА НА ПАЛМИТЕ.

Морис Поасон

— За съжаление всички сме такива след завършването на университета — лениво изговори Морис Поасон. — Нужно е много време, докато разберем, че вече няма граници между различните научни дисциплини. Получава се така: университетският курс е едно, а практиката — друго. И всичко е заради това, че в университета надмощие имат старите консерватори, такива като професорите Перен, Вайс и другите наши корифеи.

— Те не са само наши. Това са корифеи на цялата наука. Франция се гордее с тях — възразих аз, зает с преглеждането на инструкциите за кварцовия спектрограф.

Днес Поасон бе дошъл рано. Според програмата работата ни започваше в единадесет сутринта. А той дойде в девет, когато аз току-що бях започнал да закусвам.

Спрях да чета инструкцията и го погледнах в лицето.

— Кажете ми, моля ви се, какво правим ние? Вече една седмица, откакто живея между тези две глинени стени и все още не разбирам какво става тук. Неизвестността ме тревожи. Досега никой не ми е казал ясно и разбрано защо съм дошъл тук.

Морис се усмихна тъжно и отиде до прозореца. Той погледна някъде в далечината и заговори бързо, сякаш на себе си:

— Вие сте тук една седмица, а пък аз скоро ще направя три месеца. Ако мислите, че мога да отговоря на всичките ви въпроси, дълбоко се лъжете! Аз дори не си ги задавам. Защо е нужно?

Той се обърна с лице към мен.

— Впрочем мога да ви дам един съвет: пазете си нервите. Не мислете за нищо, което е извън пределите на вашите задължения. Вие сте лаборант — това е. Сега е необходимо да изучавате спектрофотометрията и да се научите да правите химически анализи със средствата на физическата оптика.

— Да, но аз съм химик, разбирате ли, химик!

Той сви рамене и отново отиде до прозореца. После неочаквано ни в клин, ни в ръкав попита:

— А вие обърнахте ли внимание, че всички оптически уреди тук са на фирмата Карл Цайс...

— Да.

— Цайс — хубава немска оптическа фирма. Спомняте ли си как в университета ние се биехме за правото да провеждаме практическата работа с цайсовия микроскоп?

И Поасон като мен бе завършил Сорбоната, само че една година по-рано. Той бе специализирал физическа химия. Преди да го срещна тук, не го познавах. Бяха ми го представили на третия ден след пристигането ми.

Той бе родом от Руан. Не ме питаше нищо за Париж. Започна заниманията си с мен сухо, с подчертана важност. В почивките между заниманията разсъждавахме за науката изобщо.

— И така, сега знаете как е устроен този уред. Моля ви да ми разкажете последователно методиката на спектралния анализ.

Затворих инструкцията и започнах както някога по време на изпит пред професора:

— Отначало трябва да се включи водородната лампа и с кондензаторна леща да се проектира изображението на кварцовото прозорче върху входния процеп на спектрографа. После да се затвори блендата, между процепа и кондензатора да се постави кюветка с изследваната течност, да се сложи касета в камерата на спектрографа, да се отвори тя, да се отвори и блендата и да се експонира. След това да се затвори блендата, да се отмести водородната лампа, на нейно място да се сложи волтова дъга с железни електроди, да се премести пластинката в касетата с едно деление и да се експонира светлината на жълтата дъга. После да се прояви пластинката, да се изсуши и да се измери с фотометър силата на светлината.

— А защо е необходимо да се експонира желязната дъга? — запита той, излегнат в креслото със затворени очи.

— За да се сравни спектърът на линията на желязото по всички участъци, честотите на които са известни.

— На кого са известни? На вас ли са ви известни?

— На мен ли? Засега още не. Те са ето тук, в този каталог.

— Правилно — каза той и стана. — Научете се да отгатвате спектъра на желязната дъга по памет. Това не е много трудно. Трябва да се запомнят всичко на всичко някакви си двеста цифри. Казват, че Грабер не обичал по време на работа да се поглежда в справочниците.

Кимнах потвърдително и след минута попитах:

— А кой е този Грабер?

Морис се разходи из стаята няколко пъти, после, кой знае защо, откри поставените на масата аналитични везни и лекичко докосна с пръст позлатеното блюдо. Вместо отговор на моя въпрос той неочаквано запита:

— Пиете ли спирт?

Аз не отговорих. Оставих инструкцията на масата, където стоеше

спектрографът, и отидох в съседната стая. Това беше стаята, където в десет шкафа, наредени покрай стените, се намираха химическите реактиви. Когато ми показаха за пръв път мястото, където ще работя, най-силно ме изненада изобилието на реактиви. Това бяха най-хубавите реактиви, за които само бях чувал, много и най-различни неорганични и органични съединения на фирмата Колбаум, Шеринг, Фарбен-индустри. По мои изчисления тук имаше около пет хиляди буркана и шишета с най-различни размери и цветове, грижливо подредени според приетата химична номенклатура. В отделен железен шкаф, от който излизаше широка изсмукваща тръба, се съхраняваха разтворители — органични течности от най-различни групи. Отворих този шкаф и намерих бързо етиловия спирт.

— Разреден ли го пиете или така? — запитах аз и му подадох спирт, налят в мензура от четвърт литър.

— А вие? Впрочем рано ви е още. Дайте ми чаша вода.

Поасон изпи спирта на големи глътки и, без да си поеме дъх, започна да пие водата. Лицето му почервения, от очите му потекоха сълзи. Той пое дълбоко няколко пъти въздух и отново отиде до прозореца.

— Та вие питате кой е този Грабер ли? Хм. Този въпрос е сложен. Според мен Грабер е талантлив химик. И не само химик. Той сигурно разбира и от физика, и от биология. Казват, че този човек, като гледа всеки ето така, както ви гледам аз сега — Морис втренчи в мен очите си, които бързо помътняваха, — веднага ще ви каже каква е концентрацията на хлорист натрий в кръвта ви, колко пепсин се е отделил в стомаха ви от това, че сте си пораздвижили пръста; доколко се е повишила концентрацията на адреналина в кръвта ви, защото сте се уплашили от него, от Грабер; кои жлези с вътрешна секреция за заработили у вас, когато той ви е задал въпрос; доколко се е ускорил в мозъка ви окислителният процес, когато сте се замислили над отговора, и така нататък и темподобни. Грабер знае наизуст цялата сложна химична лаборатория на човешкия организъм.

— Това е много интересно — обадих се аз. Малко ми дожаля за Морис. След като изпи спирта, той започна да помръква, да се смалява, да се превръща в жалък, объркан човек. Канех се да му предложа да се прибере в квартирата си, но изведнъж ми мина през ума, че сега под влияние на алкохола ще отговори с по-голяма готовност на въпросите, които ме вълнуват. — Това е много интересно. Но дали неговите научни таланти имат някакво отношение към онова, което ще трябва да правя аз?

— Ха-ха-ха! — засмя се Морис и поклати глава. Той дойде съвсем